

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Ruimte, Groen en Water

Datum : 2 december 2008
Uw kenmerk : 2008RGW208
Ons kenmerk :
Contactpersoon : H. van Arkel
E-mail : berry.van.arkel@provincie-utrecht.nl
Doorkiesnr. : 030-2583427
Bijlage(n) : Notitie en kaarten

Onderwerp: prioritaire gebieden grondverwerving

Voorgestelde behandeling: ter oriënterende bespreking (vertrouwelijk)

Aan Provinciale Staten,

Inleiding

In mei 2008 heeft u het Strategisch Grondplan taakgebonden aankopen AVP vastgesteld. Een van de acties daaruit is het aanwijzen van prioritaire gebieden, om hiermee de realisatie van beleidsdoelen zoals de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en de Recreatiegebieden om de Stad (RodS) te versnellen. In de bijgevoegde notitie hebben wij aangegeven op welke wijze wij tot conceptkaart prioritaire gebieden grondverwerving zijn gekomen. Deze gebieden zijn weergegeven op de bijbehorende kaart 3. Het gaat om een conceptkaart, die wij op 15 december oriënterend met u willen bespreken. Daarna willen wij de conceptkaart bespreken met de gebiedscommissies en de betrokken partijen. Op basis van de uitkomsten hiervan zullen wij u naar verwachting medio 2009 een definitieve kaart ter vaststelling aanbieden.

Methodiek

Om te komen tot prioritaire gebieden zijn selectiecriteria opgesteld en met behulp van GIS toegepast. In stap 1 is het provinciale beleid m.b.t. de Agenda Vitaal Platteland in kaart gebracht (kaart 1). Het gaat hier om het beleid op het gebied van natuur, recreatie, cultuurhistorie, waterberging en verdrogingsbestrijding.

In stap 2 (onderdeel van kaart 1) is bepaald welk gedeelte kan worden beschouwd als "hard" beleid met een concrete taakstelling. Voor deze beleidscategorie ligt een besluit ten grondslag van gedeputeerde of provinciale staten. De waterbergingsgebieden zoals aangewezen in de provinciale Structuurvisie hoeven nu niet als prioritair te worden aangewezen, omdat er voldoende andere instrumenten voor deze gebieden zijn.

In stap 3 wordt een aantal inhoudelijke criteria (afronding, cruciale ligging etc.) toegepast; gebieden die hier niet aan voldoen vallen af. In deze stap is ook gekeken naar de urgentie om een gebied versneld te realiseren.

Het resultaat staat op kaart 2.

In stap 4 worden alleen de gebieden geselecteerd waarvoor op dit moment bestuurlijk draagvlak bestaat.

Resultaat

Kaart 3 toont de ligging en omvang van de prioritaire gebieden. Bovenop de gebieden waarover eerder afspraken zijn gemaakt over volledige schadeloosstelling is in totaal circa 2600 ha EHS en recreatie (RodS) alsnog te realiseren prioritair gebied aangegeven.

De provincie wijst prioritaire gebieden daarnaast vooral aan:

- in noordelijke deel van het gebied De Venen (ingewikkelde natuurdoelen, hoge inrichtingseisen);
- in de landgoederenzone in de Gelderse Vallei nabij Leusden in verband met de realisering van de hoofdlijn van de robuuste ecologische verbindingzone Veluwe-Utrechtse Heuvelrug;
- in de Natura-2000 uiterwaarden ten oosten van Wijk bij Duurstede (afronding en verbinding met Utrechtse heuvelrug) inclusief de robuuste ecologische verbindingzones;
- in de ecologische corridor tussen Groenraven-Oost en Noorderpark;
- afronding, bescherming en versterking van zeldzame natuurparels met vooral natte schraallanden zoals Groot-Zandbrink, Meeuwenkampje, Hel en Blauwe Hel, Tienhoven-Molenpolder, Armenland-Ruwiel en Meijegraslanden (allemaal TOP-gebied en deels Natura 2000 gebied)
- TOP-gebieden verdrogingsbestrijding, waarbij in 2008/2009 nog onderzocht moet worden waar sprake is van zogenaamde essentiële percelen (buiten de TOP-gebieden);
- Alle RodS-gebieden

Politieke gevoeligheid

Het onderwerp prioritaire gebieden ligt gevoelig bij de betrokken partijen (vooral grondeigenaren) in de verschillende gebieden, ondanks het feit dat sprake is van volledige schadeloosstelling. Men hecht grote waarde aan het vrijwilligheidsbeginsel bij het realiseren van de overheidsdoelen zoals de EHS en de RodS. Met de aanwijzing van prioritaire gebieden sluit de provincie uiteindelijk een eventuele onteigening niet uit. Duidelijk moet zijn dat de inzet van het instrument onteigening pas in het uiterste geval wordt overwogen, als alle andere middelen hebben gefaald en als voldoende is aangetoond dat onteigening onvermijdelijk is om de doelen te realiseren.

Op enkele locaties zijn (onderdelen van) landgoederen aangewezen. Grondverwerving (en zeker onteigening) ligt hier gevoelig. Daarom is particulier natuurbeheer hier het meest voor de hand liggend.

Op basis van evaluatie particulier natuurbeheer (2008) kan worden geconcludeerd dat particulier natuurbeheer vooral belangstelling heeft bij landgoedeigenaren en particulieren in het oostelijk deel van de provincie. In het westelijke gebied bijvoorbeeld gaat het vooral om relatief zware natuurdoelen zoals natte schraallanden en moerasachtige gebieden, met hoge inrichtingseisen en weinig tot geen mogelijkheden voor agrarisch medegebruik, maar dat is geen reden om bij de aanwijzing van prioritaire gebieden particulier natuurbeheer uit te sluiten.

Voor volledige schadeloosstelling bij grondverwerving wordt aangesloten op de criteria zoals genoemd in de Onteigeningswet. Wanneer realisatie plaatsvindt via particulier natuurbeheer kan ook sprake zijn van bijkomende kosten zoals het verwijderen van opstallen, ontpachting, bedrijfsverplaatsing etc. Hierbij kan geen gebruik worden gemaakt van de criteria van de onteigeningswet. Het ligt in de rede om bij beide realisatiestrategieën (grondverwerving of particulier natuurbeheer) in prioritaire gebieden een gelijk principe ten aanzien van de schadeloosstelling te hanteren. Hierbij moet worden voorkomen dat sprake is van ongeoorloofde staatssteun. Wij willen dit aspect vooruitlopend op een definitieve vaststelling van de kaart prioritaire gebieden (medio 2009) nader uitwerken.

Hierbij dient ook te worden opgemerkt dat het open houden van de optie particulier natuurbeheer het op termijn lastig kan maken om agrarische gronden te onteigenen, omdat men zich mogelijk gaat beroepen op zelfrealisatie via particulier natuurbeheer. In dat geval zal een realisatietermijn genoemd moeten worden, met een onderbouwing voor de urgentie. Binnen die termijn krijgen eigenaren de gelegenheid om gronden vrijwillig aan te bieden of via particulier natuurbeheer om te vormen van landbouw in natuur. Na de gestelde termijn kan een onteigeningsprocedure worden gestart.

Aanleiding

Bij de vaststelling van het strategisch grondplan taakgebonden aankopen AVP (PS, mei 2008) is een aantal acties benoemd om de grondverwerving in de provincie te versnellen. Het aanwijzen van prioritaire gebieden is hiervan onderdeel.

Voorgeschiedenis

In het strategisch grondplan taakgebonden aankopen AVP (PS, mei 2008) is besloten om prioritaire gebieden voor grondverwerving aan te wijzen.

Essentie / samenvatting:

Het doel van het aanwijzen van prioritaire gebieden (grondverwerving) is het versnellen van de realisatie van beleidsdoelen, in het bijzonder de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en de Recreatiegebieden om de Stad RodS). De aanwijzing vindt plaats omdat realisatie via de reguliere middelen of een verzwaarde instrumentenmix niet of zeer moeizaam lukt. De aangewezen gebieden zijn zodanig van belang dat de provincie bereid is voor de verwerving volledige schadeloosstelling conform de criteria van de Onteigeningswet te betalen. De provincie zet in op vrijwillige verwerving, maar is bereid om uiteindelijk eventueel het instrument onteigening toe te passen. Tevens wil de provincie onderzoeken of en hoe bij de inzet van particulier natuurbeheer in de prioritaire gebieden ook een volledige schadeloosstelling mogelijk is. Voorgesteld wordt om de conceptkaart prioritaire gebieden in januari 2009 ter advisering voor te leggen aan de verschillende gebiedscommissies en betrokken partijen.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Versnelde realisatie van de EHS via grondverwerving en particulier natuurbeheer en Recreatiegebieden om de stad.

Financiële consequenties

Geen.

De kosten voor grondverwerving EHS en RodS komen grotendeels ten laste van het Rijk. Voor de komende ILG periode heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld voor de realisatie van circa 1494 ha EHS en 367 ha RodS. Ook de opslag van gemiddeld 30% (volledige schadeloosstelling) moet worden gefinancierd uit dit budget. Per ha prioritair gebied ontstaat bij grondverwerving met volledige schadeloosstelling gemiddeld een tekort van € 5000. Bij een gemiddelde grondprijs (EHS nieuwe natuur) van € 35.000 /ha kan er per 7 ha prioritair gebied 1 ha minder op reguliere wijze worden verworven. Dit impliceert dat wanneer het Rijk geen extra middelen beschikbaar stelt er per saldo minder ha's dan de taakstelling kunnen worden gerealiseerd. Wanneer als aanvullend instrumentarium ook bij particulier natuurbeheer wordt overgegaan op volledige schadeloosstelling in prioritaire gebieden, betekent dit dat ook gebruik moet worden gemaakt van de hiervoor beschikbare budgetten (Programma Beheer). Een nadere verkenning van de financiële dekking wordt gemaakt. Ook dient bij het Rijk te worden nagegaan of men bereid is extra middelen beschikbaar te stellen voor zowel grondverwerving als particulier natuurbeheer.

Overigens moet worden opgemerkt dat de kosten van volledige schadeloosstelling in sommige gevallen niet veel zullen afwijken van de kosten van het flankerend beleid (ontpachtingsregeling, verplaatsingsregeling, kavelruil etc.).

Bij de definitieve vaststelling van de prioritaire gebieden (in 2009) zullen wij inzicht geven in het aanvullende instrumentarium inclusief de financiële consequenties en dekking.

Vervolgprocedure/voortgang

Ons college wil de methodiek en de conceptkaart vertrouwelijk en oriënterend met u bespreken in de vergadering van uw statencommissie Ruimte, Groen en Water van 15 december 2008. Na uw instemming wordt de kaart met de bijbehorende notitie ter advisering voorgelegd aan de verschillende

gebiedscommissies en betrokken partijen (januari 2009). Op basis hiervan leggen wij naar verwachting medio 2009 een definitief voorstel voor aanwijzing van prioritaire gebieden aan u voor. Het verdient aanbeveling om bij de voorbereiding van het definitieve besluit tot vaststelling van prioritaire gebieden de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 van de Algemene Wet Bestuursrecht te volgen.

Deze stap is niet wettelijk verplicht, maar is met het oog op zorgvuldheid voor de hand liggend. Dit heeft echter de consequentie dat de vaststellingsprocedure langer gaat duren en dat het proces meer menskracht vergt. Bij de definitieve vaststelling van de prioritaire gebieden moet tevens worden besloten of deze procedure wordt gevolgd.

De definitieve kaart prioritaire gebieden (grondverwerving) zal leidend zijn voor de in opdracht van Gedeputeerde Staten op te stellen aankoopstrategieplannen. Vooruitlopend op de vaststelling van aankoopstrategieplannen zal op basis van de definitieve kaart prioritaire gebieden reeds op basis van volledige schadeloosstelling kunnen worden verworven.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

1. Kunt u instemmen toegepaste methodiek om te komen tot de conceptkaart prioritaire gebieden?
2. Stemt u ermee in dat ons college de conceptnotitie en -kaart bespreken met de gebiedscommissies en de betrokken partijen, zodat wij op basis hiervan een definitief voorstel aan uw staten kunnen voorleggen?

Gedeputeerde Staten van Utrecht,
De voorzitter, R.C. Robbertsen
De secretaris, drs. H.H. Sietsma